

Отже, проведений нами аналіз дозволяє зазначити дефініцією, згідно якої внутрішньо переміщені особи користуються тими ж правами і свободами відповідно до Конституції, законів та міжнародних договорів України, як і інші громадяни України, що постійно проживають в Україні [1, ст. 14]. Також погоджуємося з висновком Омбудсмана України про те, що з початку широкомасштабного вторгнення РФ в Україну держава вжила заходи для підтримки постраждалих громадян, зокрема через соціальні виплати, компенсації та житлові гарантії, проте виникають нові виклики [2, с. 17]. Однак правові реалії визначили і певні недоліки в забезпеченні прав ВПО. І тому це питання потребує додаткового дослідження та апробації під час наступних наукових заходів.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII. Дата оновлення: 4 квітня 2025 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>. .
2. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2024 році. *Омбудсман України*. URL: https://www.ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/Щорічна_доповідь_Уповноваженого_у_2024_році.pdf.
3. Методичні матеріали щодо забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб та цивільного населення, які постраждали від військової агресії РФ проти України. URL: https://center.diiia.gov.ua/uploads/0/1309-metodicni_rekomendacii_1_12_rozdili.pdf.
4. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. Дата оновлення 1 січня 2025 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
5. Порядок надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів: затв. постановою Кабінетом Міністрів України від 5 квітня 2017 року № 268. Дата оновлення: 13 серпня 2024 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268-2017-n#n8>.

ПОНОМАРЕНКО Віктор, викладач
кафедри адміністративно-правових
дисциплін факультету №2 Донецького
державного університету внутрішніх
справ

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ МІЖ ПУБЛІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ТА
ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ В
УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ**

В умовах збройної агресії проти України питання забезпечення публічної безпеки набуває особливого значення, водночас загострюється проблема дотримання прав і свобод людини. У цьому контексті особлива роль належить органам Національної поліції, які виступають передовим елементом системи публічної безпеки та безпосередньо контактують із цивільним населенням. Саме тому питання балансу між досягненням публічної безпеки і повагою до прав людини в діяльності поліції набуває особливої актуальності.

У статі 64 Конституції України зазначено, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися певні обмеження прав і свобод людини та громадянина із зазначенням строку дії цих обмежень [1]. В той же час, передбачається низка прав, що не можуть бути обмежені за жодних обставин — право на життя, заборона катувань, право на правову допомогу, презумпція невинуватості тощо.

На міжнародному рівні ключовим інструментом регламентації прав людини є Європейська конвенція з прав людини, у статі 15 якої закріплено, що держави-учасниці можуть відступати від деяких своїх зобов'язань у випадку війни або іншої надзвичайної ситуації, що загрожує країні [2]. Проте, навіть в умовах надзвичайного стану будь-які обмеження мають відповідати трьом фундаментальним критеріям: законність, необхідність та пропорційність. Тобто будь-які дії держави мають бути передбачені законом, необхідними для досягнення легітимної мети (зокрема захисту національної безпеки) та співмірними із загрозою, якій протидіють.

Національна поліція в умовах збройного конфлікту виконує широкий спектр завдань: забезпечення громадського порядку, охорона об'єктів критичної інфраструктури, супровід евакуації населення, боротьба з мародерством, виявлення диверсійних груп, документування воєнних злочинів, взаємодія з територіальною обороною, а також відновлення правопорядку на деокупованих територіях. Усе це потребує посиленого правового регулювання і водночас — особливої уваги до правового статусу громадян. В умовах воєнного стану поліція має розширені повноваження, але навіть такі повноваження не можуть реалізовуватись із порушенням принципу верховенства права. Кожне обмеження має бути чітко врегульоване законом, спрямоване на досягнення легітимної мети і не повинно бути свавільним.

Одним із викликів також є гарантування недискримінаційного доступу до прав і захисту окремих категорій осіб, таких як внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю, дітей, осіб похилого віку, жінок, які перебувають у кризових умовах. Поліція повинна не лише забезпечувати правопорядок, а й гарантувати, що під час своїх дій вона не поглиблює травматизацію громадян або не створює додаткові ризики для їхніх прав. Наприклад, при евакуації населення важливо враховувати особливі потреби маломобільних осіб. Під час фіксації та документування злочинів, вчинених проти цивільного населення, працівники поліції повинні забезпечувати дотримання стандартів, що запобігають повторній травматизації потерпілих. Так само важливим є питання свободи висловлювання поглядів. Попри потребу в

протидії ворожій пропаганді та фейковій інформації, заходи поліції щодо інформаційної безпеки не мають переходити у форми придушення критики влади або переслідування за політичні переконання.

Важливу роль у забезпеченні балансу між безпекою та правами людини відіграє також підготовка працівників поліції. У співпраці з міжнародними партнерами, такими як КМЕС, ОБСЄ, ООН, проводяться тренінги, орієнтовані на дотримання прав людини під час кризових ситуацій. Навчальні програми все більше включають компоненти гуманітарного права, стандартів Європейської конвенції з прав людини, етики комунікації, поводження з потерпілими та принципів недискримінації. Це свідчить про поступовий перехід до правозахисної моделі поліцейської діяльності, яка визнана у міжнародній практиці як найбільш ефективна в умовах надзвичайних ситуацій.

Досвід діяльності поліції на деокупованих територіях яскраво свідчить про те, що відновлення правопорядку неминуче пов'язане з потребою повернення довіри населення до органів державної влади. У цьому процесі ключову роль відіграють людяність, відкритість до взаємодії та уважне ставлення до потреб громадян. Такий підхід допомагає зміцнити переконання громадян у законності та доцільності дій держави, що, у свою чергу, зменшує ймовірність виникнення радикальних настроїв і протиправної поведінки.

Таким чином, навіть у складних умовах воєнного конфлікту держава зобов'язана залишатися на шляху дотримання прав людини як одного з ключових принципів демократичного устрою. Поліція в цьому контексті відіграє роль не лише інструменту безпеки, а й індикатора стану правової держави. Публічна безпека та права людини не є взаємовиключними поняттями — навпаки, вони становлять нерозривні складові правопорядку, в межах якого можливість обмеження прав допускається лише у виняткових випадках, чітко визначених законом, із дотриманням принципів необхідності, пропорційності та гуманності. Україна, яка протистоїть агресії і водночас демонструє вірність європейським стандартам прав людини, утверджує себе як держава, що не лише бореться за територіальну цілісність, а й за цінності гуманізму та верховенства права.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Конвенція про захист прав і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини) від 04.11.1950 року/ Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

ПИТОМЕЦЬ *Артем, аспірант 2-го курсу заочної форми навчання Одеського державного університету внутрішніх справ, Голова АО «ПІВДЕННО-УКРАЇНСЬКА МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ»,*